

04.05.2021

Asia/7

§ 207

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Alviina Alametsän toivomusponnosta mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotoinnista yläasteikäisille nuorille

HEL 2020-012237 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän toivomusponnosta mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotoinnista yläasteikäisille nuorille:

Hyvinvointitaidot nähdään keskeisenä osana oppimista ja koulunkäyntiä, jolloin koulussa ei ole mielekästä erottaa hyvinvointitaitojen edistämistä opetuksesta irralliseksi kokonaisuudeksi. Hyvinvoinnin opettamisen tavoitteet ovat olemassa opetussuunnitelmassa sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Koulun vuosittaiset toimenpiteet suunnitellaan ja kirjataan koulun toimintasuunnitelmaan sekä oppilashuoltosuunnitelmaan ja niiden toteutumista arvioidaan lukuvuoden päätteeksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden kehittämissuunnitelmassa suunnitellaan koko kaupunkitasoisesti lasten ja nuorten mielenterveyden edistämistä. Mielenterveyden palveluketjumallinnuksella on tarkoitus vahvistaa koulun roolia ennaltaehkäisyssä ja riskitekijöiden tunnistamisessa. Myös kiusaamisen vastainen ohjelma edistää mielenterveyttä ehkäisemällä kiusaamista, häirintää ja yksinäisyyttä.

On tärkeää varmistaa, että nuoret kokevat tullessa kuulluiksi ja saavansa koulusta modernia, kattavaa mielenterveystaitojen opetusta. Nuorten kohdalla mielekkäin koulutusmalli perustuu henkilökohtaiseen kohtaamiseen, kuuntelemiseen, toiminnallisuuteen ja asioiden käsitteilyyn osana kouluarkea. Mielenterveyden ensiaputaitokurssit, joita järjestetään Suomessa aikuisille, perustuvat luennoinnin sijaan toiminnallisiin harjoituksiin ja nuorten omaan pohdintaan ja keskusteluun. Käsiteltävät aiheet ovat herkkiä, ja vaativat erityistä asiantuntemusta. On tärkeää, että kouluttajalla on mielenterveyden ensiaputaitojen kouluttajan koulutus.

Mielenterveystaitoja voi opettaa joko oma opettaja, tai ulkopuolinen kouluttaja. Ulkopuolisen kouluttajan vahvuus voi olla se, että haastavien teemojen käsittely voi olla nuorelle helpompaa, kuin muusta kouluarjesta tutun opettajan kanssa. Lisäksi on syytä huomioida, että koska mielenterveyden ensiaputaidot eivät tällä hetkellä sisälly opettajakoulutukseen, opettajat tarvitsevat asiassa lisää välineitä ja resursseja.

Nuoret ovat toivoneet itse mielenterveystaitojen vahvistamista. Kouluissa annetaan koulutusta tekohengityksen tai muun ensiavun antamiseen, mutta nuoret eivät usein saa opetusta siihen, kuinka autetaan kaveria, jolla on paniikkikohtaus. Siksi mielenterveystaitojen ja mielen-terveyden ensiaputaitojen lisäkoulutuksen pilotointi on perusteltua, ja osana pilotointia on syytä arvioida oppilaiden kokemuksia koulutuksen hyödyistä.

Kouluilla on hyvät mahdollisuudet hyvinvoinnin systemaattiseen ja kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Kouluilla on jo pitkään ollut käytössä erilaisia tunne- ja vuorovaikutusohjelmia kuten Askeleittain, Friends ja Hyvän mielen koulu -ohjelmat, joihin kuuluu myös mielenterveystaitoja vahvistavia sisältöjä.

Toimialalla on myös käynnissä Resetti-koulutuskonseptointi. Resetti on kokeilutoimintaa, jossa kehitetään lapsen ja nuoren kasvua ja hyvinvointia tukevaa ryhmätoiminnan ja perheluokan mallia. Toiminnalla tuetaan oppilaita haastavissa kehitysvaiheissa yhteisen jäsentämisen, konkreettisten suunnitelmien, taitojen opetteluun ja oppilaiden läheisten aikuisten tiivistetyn yhteistoiminnan avulla. Henkilöstön systemaattiset koulutukset on tarkoitus käynnistää syyslukukaudella 2021.

Perusopetuksen opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön hyvinvointiosaamisen kehittäminen on yksi painopistealue. Oppilashuoltohenkilöstöä on jo koulutettu lyhytterapeuttisiin mielenterveyshoitoihin. Opettajien hyvinvointiosaamista on lisätty mm. Resetti-koulutuksella ja Mima -Mielenterveystaitoja maahan muuttaneille oppilaille -koulutuksella.

Osa kouluista on osallistunut tai parhaillaan osallistuu Hyvinvoinnin juurilla koulu yhteisöjen arjessa —valmennukseen, joka on yhteisövalmennusmalli perusopetuksen yhteisöllisen hyvinvointityön tueksi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, perusopetuksen oppilashuolto ja Curiosa ovat yhdessä kehittäneet koulu yhteisön hyvinvointityötä tukevan valmennusmallin, jota ohjaa pyrkimys luoda kouluista sellaisia yhteisöjä, joissa kaikki lapset ja nuoret voivat kokea turvallisuutta, osallisuutta ja arvostusta.

Toimialan asiantuntijat ovat perehtyneet tarjolla oleviin mielenterveyttä edistäviin koulutuksiin ja keskustelleet aiheen parissa työskentelevien asiantuntijoiden sekä nuorten kanssa. Asiantuntijoiden arvion mukaan mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointi ei tuo mitään lisäarvoa opetussuunnitelman toteuttamiseen ja kouluissa jo tehtävään yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön. Lisäksi tarjolla olevan koulutuksen koulutuskustannukset jo yhden peruskoulun henkilöstön kouluttamiselle muodostuisivat suuriksi hinta-arvion ollessa noin 3 300 euroa. Nuoret itse korostivat hyvinvoinnin merkitystä osana opintoja ja kouluarkea.

Koronaepidemian aikana lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet ovat tulleet esille. Toimialalla on seurattu aktiivisesti hyvinvoinnin tilastoja ja tunnistettuun hyvinvointivajeeseen on suunnitteilla toimenpiteitä. Hyvinvointitietoa tullaan keräämään systemaattisesti kaikissa kouluissa samalla tavalla Koulun hyvinvointiprofiilia käyttäen. Näin saadaan kokonaiskäsitys hyvinvoinnin tilasta ryhmän, koulun ja koko kaupungin tasolla. Tulosten pohjalta suunnitellaan myös tarvittavia toimenpiteitä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että mielenterveyden edistämiseen liittyviä teemoja pidetään yllä ja jo käytössä olevia ohjelmia käytetään systemaattisesti kouluissa osana opetusta. Lautakunta ei katso tarpeelliseksi erillistä mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointia, koska kouluissa on jo tartuttu mielenterveystaitojen vahvistamiseen kokonaisvaltaisesti ja panostettu henkilöstön hyvinvointiosaamisen kehittämiseen.

Käsittely

Vastaehdotus:

Anu Korppi: Nyt tekstissä sanotaan: "Hyvinvointia halutaan usein edistää valistuksen näkökulmasta. Tämä ei kuitenkaan ole tehokkain tapa etenäkään nuorten kanssa työskenneltäessä. Nuoret itse eivät koe mielekkääksi luento- ja oppikirjamaista käsittelyä mielenterveysasioissa. Nuoret kaipaavat henkilökohtaista kohtaamista, kuuntelemista, toiminnallisuutta ja asioiden käsittelyä osana kouluarkea. Yksi kuormittava tekijä kouluarjessa ovat erilliset ja arjesta irralliset koulutukset. Yhteisöllisessä oppilashuollossa suunnitellaan, miten hyvinvointitaitoja toteutetaan ja kehitetään kouluissa. Luontevinta on sisällyttää mielenterveystaitoja vahvistavia teemoja eri oppiaineisiin toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen."

Esittäisimme tämän korvaamista seuraavasti:

"On tärkeää varmistaa, että nuoret kokevat tullessa kuulluiksi ja saavansa koulusta modernia, kattavaa mielenterveystaitojen opetusta. Nuorten kohdalla mielekkäin koulutusmalli perustuu henkilökohtaiseen kohtaamiseen, kuuntelemiseen, toiminnallisuuteen ja asioiden käsitteilyyn osana kouluarkea. Mielenterveyden ensiaputaitokurssit, joita järjestetään Suomessa aikuisille, perustuvat luennoinnin sijaan toiminnallisiin harjoituksiin ja nuorten omaan pohdintaan ja keskusteluun. Käsiteltävät aiheet ovat herkkiä, ja vaativat erityistä asiantuntemusta. On tärkeää, että kouluttajalla on mielenterveyden ensiaputaitojen kouluttajan koulutus.

Mielenterveystaitoja voi opettaa joko oma opettaja, tai ulkopuolinen kouluttaja. Ulkopuolisen kouluttajan vahvuus voi olla se, että haasta-

vien teemojen käsittely voi olla nuorelle helpompaa, kuin muusta kouluarjesta tutun opettajan kanssa. Lisäksi on syytä huomioida, että koska mielenterveyden ensiaputaidot eivät tällä hetkellä sisälly opettajakoulutukseen, opettajat tarvitsevat asiassa lisää välineitä ja resursseja.

Nuoret ovat toivoneet itse mielenterveystaitojen vahvistamista. Kouluissa annetaan koulutusta tekohengityksen tai muun ensiavun antamiseen, mutta nuoret eivät usein saa opetusta siihen, kuinka autetaan kaveria, jolla on paniikkikohtaus. Siksi mielenterveystaitojen ja mielenterveyden ensiaputaitojen lisäkoulutuksen pilotointi on perusteltua, ja osana pilotointia on syytä arvioida oppilaiden kokemuksia koulutuksen hyödyistä."

Kannattaja: Emma Kari

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Nyt tekstissä sanotaan: "Hyvinvointia halutaan usein edistää valistuksen näkökulmasta. Tämä ei kuitenkaan ole tehokkain tapa etenkin nuorten kanssa työskenneltäessä. Nuoret itse eivät koe mielekkääksi luento- ja oppikirjamaista käsittelyä mielenterveysasioissa. Nuoret kaipaavat henkilökohtaista kohtaamista, kuuntelemista, toiminnallisuutta ja asioiden käsittelyä osana kouluarkea. Yksi kuormittava tekijä kouluarjessa ovat erilliset ja arjesta irralliset koulutukset. Yhteisöllisessä oppilashuollossa suunnitellaan, miten hyvinvointitaitoja toteutetaan ja kehitetään kouluissa. Luontevinta on sisällyttää mielenterveystaitoja vahvistavia teemoja eri oppiaineisiin toiminnallisiin menetelmiä hyödyntäen." Esittäisimme tämän korvaamista seuraavasti: "On tärkeää varmistaa, että nuoret kokevat tullessaan kuulluiksi ja saavansa koulusta modernia, kattavaa mielenterveystaitojen opetusta. Nuorten kohdalla mielekkäin koulutusmalli perustuu henkilökohtaiseen kohtaamiseen, kuuntelemiseen, toiminnallisuuteen ja asioiden käsittelyyn osana kouluarkea. Mielenterveyden ensiaputaitokurssit, joita järjestetään Suomessa aikuisille, perustuvat luennoinnin sijaan toiminnallisiin harjoituksiin ja nuorten omaan pohdintaan ja keskusteluun. Käsiteltävät aiheet ovat herkkiä, ja vaativat erityistä asiantuntemusta. On tärkeää, että kouluttajalla on mielenterveyden ensiaputaitojen kouluttajan koulutus.

Mielenterveystaitoja voi opettaa joko oma opettaja, tai ulkopuolinen kouluttaja. Ulkopuolisen kouluttajan vahvuus voi olla se, että haastavien teemojen käsittely voi olla nuorelle helpompaa, kuin muusta kouluarjesta tutun opettajan kanssa. Lisäksi on syytä huomioida, että koska mielenterveyden ensiaputaidot eivät tällä hetkellä sisälly opettajakoulutukseen, opettajat tarvitsevat asiassa lisää välineitä ja resursseja.

Nuoret ovat toivoneet itse mielenterveystaitojen vahvistamista. Kouluissa annetaan koulutusta tekohengityksen tai muun ensiavun antamiseen, mutta nuoret eivät usein saa opetusta siihen, kuinka autetaan kaveria, jolla on paniikkikohtaus. Siksi mielenterveystaitojen ja mielen-terveyden ensiaputaitojen lisäkoulutuksen pilotointi on perusteltua, ja osana pilotointia on syytä arvioida oppilaiden kokemuksia koulutuksen hyödyistä."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 9

Ted Apter, Fatim Diarra, Emma Kari, Pia Kopra, Vesa Korkkula, Anu Korppi, Petra Malin, Dani Niskanen, Matias Pajula

Tyhjä: 4

Martina Harms-Aalto, Abdirahim Husu Hussein, Ville Jalovaara, Pia Pakarinen

Poissa: 0

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Anu Korpin vastaehdotuksen äänin 9-0. Tyhjää äänesti 4.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Heidi Roponen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 71927
heidi.roponen(a)hel.fi
Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi
Heidi Halkilahti, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 22889
heidi.halkilahti(a)hel.fi

Liitteet

1 Alviina Alametsän toivomusponsi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän toivomusponnosta mielen-terveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotoinnista yläasteikäisille nuorille:

Hyvinvointitaidot nähdään keskeisenä osana oppimista ja koulunkäyntiä, jolloin koulussa ei ole mielekästä erottaa hyvinvointitaitojen edistämistä opetuksesta irralliseksi kokonaisuudeksi. Hyvinvoinnin opettamisen tavoitteet ovat olemassa opetussuunnitelmassa sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Koulun vuosittaiset toimenpiteet suunnitellaan ja kirjataan koulun toimintasuunnitelmaan sekä oppilashuoltosuunnitelmaan ja niiden toteutumista arvioidaan lukuvuoden päätteeksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden kehittämissuunnitelmassa suunnitellaan koko kaupunkitasoisesti lasten ja nuorten mielenterveyden edistämistä. Mielenterveyden palveluketjumallinnuksella on tarkoitus vahvistaa koulun roolia ennaltaehkäisyssä ja riskitekijöiden tunnistamisessa. Myös kiusaamisen vastainen ohjelma edistää mielenterveyttä ehkäisemällä kiusaamista, häirintää ja yksinäisyyttä.

Hyvinvointia halutaan usein edistää valistuksen näkökulmasta. Tämä ei kuitenkaan ole tehokkain tapa etenkin nuorten kanssa työskennellessä. Nuoret itse eivät koe mielekkääksi luento- ja oppikirjamaista käsittelyä mielenterveysasioissa. Nuoret kaipaavat henkilökohtaista kohtaamista, kuuntelemista, toiminnallisuutta ja asioiden käsittelyä osana kouluarkea. Yksi kuormittava tekijä kouluarjessa ovat erilliset ja arjesta irralliset koulutukset. Yhteisöllisessä oppilashuollossa suunnitellaan, miten hyvinvointitaitoja toteutetaan ja kehitetään kouluissa. Luontevinta on sisällyttää mielenterveystaitoja vahvistavia teemoja eri oppiaineisiin toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen.

Kouluilla on hyvät mahdollisuudet hyvinvoinnin systemaattiseen ja kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Kouluilla on jo pitkään ollut käytössä erilaisia tunne- ja vuorovaikutusohjelmia kuten Askeleittain, Friends ja Hyvän mielen koulu -ohjelmat, joihin kuuluu myös mielenterveystaitoja vahvistavia sisältöjä.

Toimialalla on myös käynnissä Resetti-koulutuskonseptointi. Resetti on kokeilutoimintaa, jossa kehitetään lapsen ja nuoren kasvua ja hyvinvointia tukevaa ryhmätoiminnan ja perheluokan mallia. Toiminnalla tuetaan oppilaita haastavissa kehitysvaiheissa yhteisen jäsentämisen, konkreettisten suunnitelmien, taitojen opetteluun ja oppilaiden läheisten aikuisten tiivistetyn yhteistoiminnan avulla. Henkilöstön systemaattiset koulutukset on tarkoitus käynnistää syyslukukaudella 2021.

Perusopetuksen opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön hyvinvointiosaamisen kehittäminen on yksi painopistealue. Oppilashuoltohenkilöstöä on jo koulutettu lyhytterapeuttisiin mielenterveyshoitoihin. Opettajien hyvinvointiosaamista on lisätty mm. Resetti-koulutuksella ja Mima - Mielenterveystaitoja maahan muuttaneille oppilaille -koulutuksella.

Osa kouluista on osallistunut tai parhaillaan osallistuu Hyvinvoinnin juurilla koulu yhteisöjen arjessa –valmennukseen, joka on yhteisövalmennusmalli perusopetuksen yhteisöllisen hyvinvointityön tueksi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, perusopetuksen oppilashuolto ja Curiosa ovat yhdessä kehittäneet koulu yhteisön hyvinvointityötä tukevan valmennusmallin, jota ohjaa pyrkimys luoda kouluista sellaisia yhteisöjä, joissa kaikki lapset ja nuoret voivat kokea turvallisuutta, osallisuutta ja arvostusta.

Toimialan asiantuntijat ovat perehtyneet tarjolla oleviin mielenterveyttä edistäviin koulutuksiin ja keskustelleet aiheen parissa työskentelevien asiantuntijoiden sekä nuorten kanssa. Asiantuntijoiden arvion mukaan mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointi ei tuo mitään lisäarvoa opetussuunnitelman toteuttamiseen ja kouluissa jo tehtävään yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön. Lisäksi tarjolla olevan koulutuksen koulutuskustannukset jo yhden peruskoulun henkilöstön kouluttamiselle muodostuisivat suuriksi hinta-arvion ollessa noin 3 300 euroa. Nuoret itse korostivat hyvinvoinnin merkitystä osana opintoja ja kouluarkea.

Koronaepidemian aikana lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet ovat tulleet esille. Toimialalla on seurattu aktiivisesti hyvinvoinnin tilastoja ja tunnistettuun hyvinvointivajeeseen on suunnitteilla toimenpiteitä. Hyvinvointitietoa tullaan keräämään systemaattisesti kaikissa kouluissa samalla tavalla Koulun hyvinvointiprofiilia käyttäen. Näin saadaan kokonais käsitys hyvinvoinnin tilasta ryhmän, koulun ja koko kaupungin tasolla. Tulosten pohjalta suunnitellaan myös tarvittavia toimenpiteitä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että mielenterveyden edistämiseen liittyviä teemoja pidetään yllä ja jo käytössä olevia ohjelmia käytetään systemaattisesti kouluissa osana opetusta. Lautakunta ei katso tarpeelliseksi erillistä mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointia, koska kouluissa on jo tartuttu mielenterveystaitojen vahvistamiseen kokonaisvaltaisesti ja panostettu henkilöstön hyvinvointiosaamisen kehittämiseen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt kasvatus- ja koulutuslautakunnalta lausuntoa 31.5.2021 mennessä Alviina Alametsän toivomusponnosta, jossa esitetään, että Helsingin kaupunki selvittää mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointia yläasteikäisille nuorille, konsultoiden samalla aiheen parissa työskenteleviä ja asiantuntijatahoja.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Postiosoite
PL 51300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kasvatusjakoulutus@hel.fi

Käyntiosoite
Töysänkatu 2 D
Helsinki 51
www.hel.fi/kasvatusjakoulutus

Puhelin
+358 9 310 8600
Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI2922661800003009
Alv.nro
FI02012566

04.05.2021

Asia/7

Heidi Roponen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 71927

heidi.roponen(a)hel.fi

Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214

vesa.nevalainen(a)hel.fi

Heidi Halkilahti, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 22889

heidi.halkilahti(a)hel.fi

Liitteet

1 Alviina Alametsän toivomusponsi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano